2024/2500

2024.9.24.

A TANÁCS (KKBP) 2024/2500 HATÁROZATA

(2024. szeptember 23.)

a kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelme, valamint elterjedése ellen az Arab Államok Ligájának tagállamaiban folytatott küzdelem támogatásáról – III. szakasz

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unióról szóló szerződésre és különösen annak 28. cikke (1) bekezdésére és 31. cikke (1) bekezdésére,

tekintettel az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének javaslatára,

mivel:

(1) A tiltott tűzfegyverek, kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek elleni, „A fegyverek biztosítása, a polgárok védelme” című, 2018. évi uniós stratégia (a továbbiakban: a kézi- és könnyűfegyverekre vonatkozó uniós stratégia) kimondja, hogy az Unió a kézifegyverek ellenőrzésének hatékony eszközeként kiemelt jelentőséget tulajdonít a regionális együttműködésnek.

(2) A kézi- és könnyűfegyverekre vonatkozó uniós stratégia megállapítja, hogy az Unió továbbra is támogatni fogja az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelme minden formájának megelőzéséről, leküzdéséről és megszüntetéséről szóló cselekvési programjának (a továbbiakban: az ENSZ kézi- és könnyűfegyverekkel kapcsolatos cselekvési programja) végrehajtását szolgáló együttműködést és segítségnyújtást.

(3) Az ENSZ kézi- és könnyűfegyverekkel kapcsolatos cselekvési programjának végrehajtása terén tett előrelépés felülvizsgálatára összehívott, 2024. júniusi negyedik ENSZ-konferencia záródokumentumában az ENSZ tagállamai vállalták, hogy adott esetben minden szinten megerősítik a kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelmének megakadályozására és az ellene való küzdelemre irányuló partnerségeket és együttműködést.

(4) Az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó, 2015. évi fenntartható fejlődési menetrendje megerősíti, hogy a kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelme elleni küzdelem számos cél eléréséhez szükséges, ideértve például a békével, az igazságszolgáltatással és a szilárd intézményekkel kapcsolatos célokat. A „Közös jövőnk biztosítása” című, 2018. évi leszerelési programjában az ENSZ főtitkára a kézifegyverek ellenőrzése tekintetében inkluzív, integrált és részvételen alapuló megközelítést sürgetett országszinten és – néhány esetben – szubregionális szinten.

(5) Az Arab Államok Ligája (a továbbiakban: az Arab Liga) az összes arab országot tömörítő regionális szervezet, amelynek célja a tagjai közötti együttműködés előmozdítása és erősítése.

(6) Az Unió és az Arab Liga 2016-ban elindította a EU–Arab Liga stratégiai párbeszédet és számos munkacsoportot létrehozott, köztük a tömegpusztító fegyverekről és a fegyverzet-ellenőrzésről folytatott stratégiai párbeszéddel foglalkozó munkacsoport is, amely meghatározta a lehetséges konkrét együttműködés prioritási területeit.

(7) Az EU–Arab Liga 2019-es sarm-es-sejki csúcstalálkozóján tett nyilatkozatban szerepelt egy olyan kötelezettségvállalás is, amely az illegális fegyverkereskedelem elleni összehangolt fellépésre vonatkozott.

(8) A (KKBP) 2018/1789 ([1]) és a (KKBP) 2021/1726 ([2]) tanácsi határozat előmozdította a kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelme, valamint elterjedése ellen az Arab Liga tagállamaiban folytatott küzdelem támogatását célzó projekt I. és II. szakaszát. Az Unió jelenleg a projekt III. szakasza számára kíván segítséget nyújtani.

(9) A projekthez nyújtott uniós támogatás tükrözi majd az Arab Ligával és tagállamaival kapcsolatos általános uniós politikát,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

(1) Annak érdekében, hogy támogassa az Arab Liga tagállamait az ENSZ kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelme minden formájának megelőzéséről, leküzdéséről és megszüntetéséről szóló cselekvési programjának (a továbbiakban: az ENSZ kézi- és könnyűfegyverekkel kapcsolatos cselekvési programja) és a nemzetközi nyomonkövetési egyezménynek a nemzeti végrehajtásában, a (KKBP) 2018/1789 és a (KKBP) 2021/1726 határozattal elindított projekt III. szakasza lehetővé teszi az Arab Liga tagállamai számára, hogy – prioritásaiknak és szükségleteiknek megfelelően – fenntartható

([1]) A Tanács (KKBP) 2018/1789 határozata (2018. november 19.) a kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelme, valamint elterjedése ellen az Arab Államok Ligájának tagállamaiban folytatott küzdelem támogatásáról (HL L 293., 2018.11.20., 24. o.).

([2]) A Tanács (KKBP) 2021/1726 határozata (2021. szeptember 28.) a kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelme, valamint elterjedése ellen az Arab Államok Ligájának tagállamaiban folytatott küzdelem támogatásáról – II. szakasz (HL L 344., 2021.9.29., 7. o.).

módon megerősítsék a kézifegyverek ellenőrzésére és a fegyverek elterjedése elleni küzdelemre vonatkozó nemzeti keretrendszereik hatékonyságát, összhangban az ENSZ kézi- és könnyűfegyverekkel kapcsolatos cselekvési programjában, a nemzetközi nyomonkövetési egyezményben, illetve a hagyományos lőszerek teljes életcikluson át történő kezelésére vonatkozó globális keretben meghatározott gyakorlatokkal és normákkal.

(2) A projekt az alábbi célok elérésére törekszik a kézi- és könnyűfegyvereknek az Arab Liga régiójában való elterjedése jelentette fenyegetés elleni küzdelem összefüggésében:

— a vámhatóságok és egyéb határőrizeti szervek kapacitásainak megerősítése annak érdekében, hogy az Arab Liga régiójában fel tudják deríteni és meg tudják akadályozni a tiltott tűzfegyver-kereskedelemmel kapcsolatos ügyeket, és jelentést tudjanak tenni azokról,

— a bűnüldöző hatóságok kapacitásainak megerősítése annak érdekében, hogy az Arab Liga régiójában eredményesen ki tudják vizsgálni a tűzfegyverek tiltott elterjedésével és kereskedelmével kapcsolatos ügyeket és hatékonyan együtt tudjanak működni azok kapcsán, és

— a biztonsági és katonai ügynökségek kapacitásainak megerősítése annak érdekében, hogy meg tudják tervezni és ki tudják alakítani a kézi- és könnyűfegyverek, valamint a lőszerek biztonságos és védett készletkezelési rendszereit az Arab Liga régiójában.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben említett célok teljesítése érdekében az Unió – e határozat révén – intézkedéseket támogat többek között a következő prioritási területeken:

— 1. terület: a kézi- és könnyűfegyverek nemzetközi átadásának ellenőrzése, ideértve a kockázatértékelést és annak megakadályozását, hogy a kézi- és könnyűfegyverek illetéktelenek kezébe jussanak.

— 2. terület: a tiltott kézifegyverek forrásainak azonosítása és megzavarása, ideértve a bűnüldöző szervek kapacitásépítését, a szárazföldi, légi és tengeri határok ellenőrzését, a kézi- és könnyűfegyverek megjelölését, nyilvántartását és nyomon követését, a fegyverek tekintetében végzett nyomozások és nyomon követés technikáit és a ballisztikai információk felhasználását, valamint a csempészútvonalak és -módszerek azonosítását vagy ellehetetlenítését.

— 3. terület: a kézifegyverekre vonatkozó egyéb intézkedések, ideértve a készletkezelést és a biztonságot.

— 4. terület: a kézi- és könnyűfegyverek, illetve azok fokozott ellenőrzése tekintetében releváns információk szolgáltatása, így például az Arab Liga tagállamai törvényeinek és egyéb rendelkezéseinek értékelése, tanácsadás a lehetséges felülvizsgálatokat illetően, valamint a vonatkozó kutatások és tanulmányok lefordítása arab nyelvre.

(4) Az (1), a (2) és a (3) bekezdésben említett projekt részletes leírását e határozat melléklete tartalmazza.

2. cikk

(1) E határozat végrehajtásáért az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője (a továbbiakban: a főképviselő) felelős.

(2) Az 1. cikkben említett projekt technikai végrehajtását a Felsőfokú Nemzetközi és Fejlesztési Tanulmányok Intézete (Graduate Institute of International and Development Studies) keretében működő „Small Arms Survey” (SAS) elnevezésű kiválósági központ (a továbbiakban: kiválósági központ) végzi a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete (Interpol) és a Vámigazgatások Világszervezete (WCO) segítségével, szorosan együttműködve az Arab Államok Ligájának Titkárságával.

(3) A kiválósági központ feladatait a főképviselő felelőssége mellett, az Interpol-nak és a Vámigazgatások Világszervezetének a segítségével végzi. A főképviselő e célból megköti a szükséges megállapodásokat a kiválósági központtal.

3. cikk

(1) Az 1. cikkben említett uniós finanszírozású projekt végrehajtására szolgáló pénzügyi referenciaösszeg 3 999 776,72 EUR.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott referenciaösszegből finanszírozott kiadásokat az Unió költségvetésére alkalmazandó eljárások és szabályok szerint kell kezelni.

(3) A (2) bekezdésben említett kiadások megfelelő kezelését a Bizottság felügyeli. A Bizottság e célból megköti a szükséges megállapodást a kiválósági központtal. A megállapodásban rendelkezni kell arról, hogy a kiválósági központnak biztosítania kell az uniós hozzájárulás láthatóságát, annak nagyságrendjéhez mérten.

4. cikk

(1) A főképviselő a kiválósági központ által készített rendszeres féléves beszámolók alapján jelentést tesz a Tanácsnak e határozat végrehajtásáról.

(2) A Bizottság jelentést tesz az 1. cikkben említett projekt pénzügyi vonatkozásairól.

5. cikk

Ez a határozat az elfogadásának napján lép hatályba.

Ez a határozat a 3. cikk (3) bekezdésében említett megállapodás megkötésének időpontját követően 36 hónappal hatályát veszti. E határozat azonban a hatálybalépésének időpontját követő 6 hónappal hatályát veszti, amennyiben ezen az időtartamon belül nem kerül sor megállapodás megkötésére.

Kelt Brüsszelben, 2024. szeptember 23-án.

a Tanács részéről

az elnök

Z. FELDMAN

MELLÉKLET

PROJEKTDOKUMENTUM

A kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelme, valamint elterjedése ellen az Arab Államok Ligájának tagállamaiban folytatott küzdelem

3. szakasz: A projekt leírása (2024–2027)

1. **A KKBP-támogatás háttere és indokolása**

Az Európai Unió–Arab Államok Ligája projekt 3. szakasza az Arab Államok Ligája és az Európai Unió (EU) korábbi – a projekt 1. szakaszában (2019–2021) és 2. szakaszában (2021–2024) tett – erőfeszítéseire fog épülni annak érdekében, hogy segítse az Arab Liga tagállamait a tiltott kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek áramlásából és használatából eredően az arab államokban jelentkező kockázatok csökkentésében.

A projekt a tömegpusztító fegyverekről, a kézi- és könnyűfegyverekről és a fegyverzet-ellenőrzésről folytatott EU–Arab Liga stratégiai párbeszéddel foglalkozó munkacsoport munkájának eredménye; e munkacsoport határozta meg a kezdeményezés elindításakor a lehetséges érdemi együttműködés kiemelt területeit (lásd a 2.1. szakaszt).

Az EU–Arab Liga projekt 1. szakasza alapvető jelentőségű volt az Arab Liga tagállamai és a következő három végrehajtó partner közötti bizalom kiépítéséhez: Small Arms Survey (a továbbiakban: a kiválósági központ), Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete (Interpol) és a Vámigazgatások Világszervezete (WCO). A három szervezet nyolc arab országban nyújtott kezdő szintű képzést. Regionális és szubregionális találkozók keretében előmozdították a tiltott kézifegyverek elterjedése elleni küzdelem terén bevált gyakorlatok és levont tanulságok cseréjét.

A 2. szakasz középpontjában a következő témákra vonatkozó országos és regionális szintű technikai képzés állt:

— készletkezelés,

— a tiltott kézi- és könnyűfegyverek – beleértve az azokhoz szükséges lőszereket és alkatrészeket – felderítése és azonosítása,

— tűzfegyverek tekintetében végzett nyomozás, és

— a meglévő tudásmenedzsment-rendszerek vám- és bűnüldözési tisztviselők általi használata.

Ebben a szakaszban az Arab Liga tagállamai kivételes elkötelezettséggel vettek részt a projektben: 18 állam kért nemzeti képzést, és vett részt a 2024. január és május vége között tartott regionális képzési programban. A nemzeti képzés keretében a részt vevő tisztviselők alapvető ismereteket szereztek, és elmélyítették szakértelmüket a kézifegyverek ellenőrzése terén. A regionális képzés részletesebb oktatást nyújtott, jelenleg pedig keretet biztosít ahhoz, hogy a résztvevők megoszthassák tudásukat és szakértelmüket más arab kormánytisztviselőkkel. Az Interpol és a WCO számára a részletes képzések lehetőséget biztosítottak arra is, hogy elindítsák az oktatók képzését (Traning of Trainers, TOT) biztosító projektelemet, amely fenntartható kapacitást épít ki a kézifegyverek ellenőrzésére az Arab Liga részt vevő tagállamaiban. Két közös, az Arab Liga részt vevő tagállamai által végrehajtott és az Interpol és a WCO által támogatott művelet lehetővé tette az államok számára az újonnan megszerzett ismeretek alkalmazását a gyakorlatban. Három tematikus webináriumra és két regionális munkaértekezletre került sor, amelyek bőséges lehetőséget biztosítottak az Arab Liga Titkársága, a tagállamok és a három végrehajtó partner számára a szakpolitikai megbeszéléseken való részvételre, valamint a tapasztalatok és a levont tanulságok megosztására.

A 3. szakaszban a kezdeményezés megszilárdítja és megerősíti majd az előző szakaszokban végzett kapacitásépítési erőfeszítéseket. A fő erőfeszítés az alapok megerősítésére fog irányulni a hatékony és hosszú távú fenntarthatóság érdekében. A projekt mindenekelőtt – a három végrehajtó partner által nyújtott, testre szabott, részletes képzés és egyéb kapacitásépítési támogatás révén – továbbra is lehetőséget kínál az érdekelt országoknak a magasabb szintű érdemi nemzeti szerepvállalásra. Ez a szerepvállalás lehetővé teszi majd a kiválósági központ, az Interpol és a WCO számára, hogy felmérjék az érdekelt tagállamokkal való hosszabb távú együttműködés lehetőségeit. Ezzel párhuzamosan a projekt továbbra is biztosít kezdő szintű képzéseket, különösen azon országok számára, amelyek a projekt első két szakaszában nem részesültek ilyen képzésekben. Ezekbe – a lehetőségekhez mérten – olyan nemzeti oktatókat is bevonnak majd, akiknek a kapacitását a 2. szakaszban fejlesztették ki.

A tiltott kézifegyverek állományainak az arab térségben való csökkentése, illetve felszámolása továbbra is elengedhetetlen ahhoz, hogy vissza lehessen szorítani az erőszak minden formáját, és hogy az Egyesült Nemzetek Szervezetének fenntartható fejlődési céljaival összhangban elő lehessen mozdítani a fenntartható fejlődést és a jólétet az arab államokban és a szomszédos térségekben, ideértve Európát is. A projekt célja konkrétabban az, hogy megerősítse az Arab Liga tagállamainak arra irányuló kapacitását, hogy az általuk megjelölt prioritásoknak és igényeknek megfelelően végrehajtsák a kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelme minden formájának megelőzéséről, leküzdéséről és megszüntetéséről szóló ENSZ cselekvési programot (az ENSZ kézi- és könnyűfegyverekkel kapcsolatos cselekvési programja) és a nemzetközi nyomonkövetési egyezményt. Emellett tudatosítja az Arab Liga tagállamainak körében a hagyományos lőszerek teljes életcikluson át történő kezelésére vonatkozó, a közelmúltban elfogadott globális keret jelentőségét.

Ez a projekt közvetlenül hozzá fog járulni az ENSZ „Világunk átalakítása", című, a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrendjének ([1]) megvalósításához és az abban foglalt fenntartható fejlődési célok eléréséhez. Keretet biztosít az ismeretek elmélyítésére és a szakértelem bővítésére annak érdekében, hogy segítse az Arab Liga országait a fegyveres erőszak visszaszorításában, a béke előmozdításában és a befogadó társadalmak létrehozásában, hogy biztosíthassák többek között „az erőszak minden formájának, valamint a kapcsolódó halálozási arányoknak a (…) csökkentését" (16.1. cél), „az illegális pénz-és fegyveráramlások (…) csökkentését" (16.4. cél), és adott esetben „minden nő és lány elleni mindenfajta erőszak megszüntetését" (5.2. cél) ([2]). Ez a projekt egyben az EU–Arab Liga sarm-es-sejki csúcstalálkozóján 2019-ben tett nyilatkozatban ([3]) szereplő, az illegális fegyverkereskedelem elleni összehangolt fellépésre vonatkozó kötelezettségvállalás konkrét megnyilvánulása is.

2. **A projektben felvázolt jövőkép, célkitűzések és hosszú távú fenntarthatóság**

A 3. szakaszban a projekt ugyanazon hosszú távú célkitűzések elérésére irányul, mint a korábbi változataiban: lehetővé hivatott tenni az Arab Liga tagállamai számára, hogy – prioritásaiknak és szükségleteiknek megfelelően – fenntartható módon megerősítsék a kézifegyverek ellenőrzésére és a fegyverek elterjedése elleni küzdelemre vonatkozó nemzeti keretrendszereik hatékonyságát, összhangban az ENSZ kézi- és könnyűfegyverekkel kapcsolatos cselekvési programjában, a nemzetközi nyomonkövetési egyezményben, illetve a hagyományos lőszerek teljes életcikluson át történő kezelésére vonatkozó globális keretben meghatározott gyakorlatokkal és normákkal. Ez a szakpolitika és a gyakorlat révén valósul majd meg, aminek keretében az adatok, a tényeken alapuló ismeretek, a hiteles erőforrások és eszközök felhasználása mellett személyre szabott szakértői tanácsadást és képzést tartanak, valamint összehívják a gyakorló szakembereket és politikai döntéshozókat az Arab Liga régiójában.

A kézi- és könnyűfegyverek elterjedésének következtében kialakuló fenyegetés megfékezéséért felelős kulcsfontosságú ügynökségekkel és partnerekkel az Arab Liga régiójában való együttműködés lehetővé teszi, hogy a projekt keretében meg lehessen valósítani a következő hármas célkitűzést:

1. a vámhatóságok és egyéb határőrizeti szervek kapacitásainak megerősítése annak érdekében, hogy az Arab Liga régiójában fel tudják deríteni és meg tudják akadályozni a tiltott tűzfegyver-kereskedelemmel kapcsolatos ügyeket, és jelentést tudjanak tenni azokról;

2. a bűnüldöző hatóságok kapacitásainak megerősítése annak érdekében, hogy az Arab Liga régiójában eredményesen ki tudják vizsgálni a tűzfegyverek tiltott elterjedésével és kereskedelmével kapcsolatos ügyeket és hatékonyan együtt tudjanak működni azok kapcsán; valamint

3. a biztonsági és katonai ügynökségek kapacitásainak megerősítése annak érdekében, hogy meg tudják tervezni és ki tudják alakítani a kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek biztonságos és védett készletkezelési rendszereit az Arab Liga régiójában.

2.1. **A projekt alapvető támogatási területei az Arab Liga országai szerint**

Az EU–Arab Liga projekt 3. szakasza – a kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelme, valamint elterjedése ellen az Arab Államok Ligájának tagállamaiban folytatott küzdelem (2024–2027) – a tervek szerint arra irányul, hogy megfeleljen az Arab Liga tagállamai által a kezdeményezés elindításakor megfogalmazott és azóta is kifejezett igényeknek az alábbi négy prioritási területen:

1. terület: A kézi- és könnyűfegyverek nemzetközi átadásának ellenőrzése (az illegális fegyveráramlások elleni küzdelem).

   1.1. Export-, import- és tranzitengedélyezés és -ellenőrzés (például kockázatértékelés).

   1.2. A kézi- és könnyűfegyverek illetéktelen kezekbe jutásának megakadályozása.

   1.3. A kézi- és könnyűfegyverek, valamint alkotóelemeik észlelése szállított áruk és rakományok ellenőrzésekor (például szemlézési módszerek, technikák és eszközök).

([1]) ENSZ (Egyesült Nemzetek Szervezete). 2015. Világunk átalakítása: a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrend. New York: ENSZ. 2015. A/RES/70/1.

([2]) ENSZ (Egyesült Nemzetek Szervezete). 2015. Világunk átalakítása: a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrend. New York: ENSZ. 2015. A/RES/70/1.

([3]) Az EU (Európai Unió) Tanácsa. 2019. A sarm-es-sejki csúcstalálkozón elfogadott nyilatkozat. 2019. február 25., 12. pont.

2. terület: A tiltott kézifegyverek forrásainak azonosítása és felszámolása (például kapacitásépítés a bűnüldöző hatóságok körében).

2.1. A szárazföldi, a légi és a tengeri határok ellenőrzése, beleértve a technológiatranszfer ellenőrzését is.

2.2. Megjelölés, nyilvántartás és nyomon követés.

2.3. A fegyverek tekintetében végzett nyomozás és szemlézés további technikái és módszerei (például ballisztikai információk felhasználása, a csempészútvonalak és -módszerek azonosítása vagy ellehetetlenítése).

3. terület: A kézifegyverek ellenőrzését célzó egyéb intézkedések.

3.1. Készletkezelés és biztonság.

4. terület: A tiltott kézi- és könnyűfegyverekkel, valamint a kézi- és könnyűfegyverek fokozott ellenőrzésével kapcsolatos információk szolgáltatása.

4.1. Az Arab Liga tagállamai jogszabályainak értékelése; javaslattétel esetleges módosításokra és felülvizsgálatokra.

4.2. A vonatkozó kutatási anyagok, publikált tanulmányok és egyéb források lefordítása arab nyelvre.

3. **A javasolt beavatkozási logika**

A kiválósági központ – a projekt koordinátoraként – kiterjedt konzultációkat tartott az Arab Liga Titkárságának Fegyverellenőrzési és Leszerelési Osztályával, az Interpollal és a WCO-val, aminek eredményeként csoportkonszenzus alakult ki a következő kétirányú megközelítésről.

A kézi- és könnyűfegyverek tiltott áramlása elleni küzdelemre irányuló nemzeti kapacitás kiépítése az alábbiak révén:

— testre szabott képzés a kézi- és könnyűfegyverek ellenőrzési rendszereiről, beleértve a készletkezelést is, az Arab Liga régiójának egészében (lásd a következő szakaszt), és

— képzés utáni kapcsolattartás és segítségnyújtás biztosítása a nemzeti szakértők számára olyan nemzeti keretek létrehozása érdekében, amelyek lehetővé teszik a képzés során megismert gyakorlatok végrehajtását.

A meglévő nemzeti szintű tevékenység (amennyiben létezik) összekapcsolása a nemzetközileg elismert tanúsítási eljárásokkal, valamint (a projekt keretében kiképzett) nemzeti oktatók alkalmazása, mégpedig a releváns nemzeti vagy regionális képzési intézmények, valamint a nemzeti keretek és struktúrák megerősítése érdekében.

A projekt valamennyi elemét azzal a céllal alakították ki, hogy fenntartható kapacitásokat fejlesszen ki az Arab Liga tagállamainak kormányzati intézményei és tisztviselői körében, partnerségben az Arab Liga Titkárságának Fegyverzetellenőrzési és Leszerelési Osztályával. A projekt arra a tapasztalatunkra épül, hogy az Arab Liga tagállamai a változás elsődleges mozgatórugói azon nemzeti keretek kialakítása és végrehajtása terén, amelyek lehetővé teszik a felelősségteljes tűzfegyver-ellenőrzés előmozdítását és a proliferációs kockázat minimalizálását.

A 3. szakasz továbbviszi az annak biztosítására irányuló erőfeszítéseket, hogy az alapvető képzési anyagok és ismeretforrások – például a kézifegyver-ellenőrzés moduláris végrehajtási kompendiumának (MOSAIC) releváns és konkrét moduljai – rendelkezésre álljanak arab nyelven, és azokat terjesszék az Arab Liga régiójának egészében. Ez az erőfeszítés különösen fontos egy olyan környezetben, ahol előfordulhat, hogy a kiválasztott kormányzati személyzet tagjai rendszeresen váltják egymást, és a régió egész területén hozzáférhető, célzott adattárat kell kialakítani.

Ezt szem előtt tartva a projekt abból a feltételezésből indul ki, hogy amennyiben a bűnüldöző és a vámügyi szervek tagjai képesek felderíteni, kivizsgálni és megakadályozni a kézi- és könnyűfegyvereknek az Arab Liga régiójában folytatott tiltott kereskedelmét, és arról jelentést tudnak tenni, továbbá ha a katonai és biztonsági ügynökségek hatékonyabb készletkezelési rendszereket tudnak kialakítani és alkalmazni a kézi- és könnyűfegyverek, valamint a lőszerek tekintetében, akkor az Arab Liga régiójának országai képesek lesznek jobban megérteni, felismerni és kezelni a kézi- és könnyűfegyverek tiltott elterjedéséből eredő kockázatokat.

A beavatkozás struktúráját a következő három eredményre irányulva kell meghatározni:

1. a vám- és egyéb határőrizeti szervek megerősített kapacitással fognak rendelkezni a kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelmének felderítésére, megakadályozására és az arról való jelentéstételre az Arab Liga régiójában;

2. a bűnüldöző hatóságok megerősített kapacitással fognak rendelkezni a kézi- és könnyűfegyverek tiltott elterjedésével és kereskedelmével kapcsolatos ügyek hatékony kivizsgálására és az e tekintetben folytatott együttműködésre az Arab Liga régiójában;

3. a biztonsági és katonai ügynökségek megerősített kapacitással fognak rendelkezni a kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek biztonságos készletkezelési rendszereinek megtervezésére és kialakítására az Arab Liga régiójában.

A résztvevők mindhárom cél megvalósításához ismereteket és készségeket szereznek majd a képzési módszertan és a technikai ismeretek terén.

4. **A fellépés leírása**

1. megvalósítandó cél: A vámtisztviselők jobb kapacitásokkal rendelkezzenek a kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelmének felderítésére, megakadályozására és az arról való jelentéstételre az Arab Liga régiójában.

Az 1. cél megvalósítása a korábbi szakaszokban elért előrehaladás kiaknázására és arra hivatott, hogy lehetővé tegye a kézi- és könnyűfegyverekkel foglalkozó, a Vámigazgatások Világszervezete (WCO) által tanúsított szakértői oktatók végső akkreditációját az Arab Liga régiójában. Az 1. és 2. szakaszban kiképzett vámszemélyzet tagjainak egy kis csoportja – a projekt korábbi szakaszaiban elsajátított módszertani és technikai készségeket a gyakorlatban kamatoztatva – részt vesz majd az Arab Liga országaiban tartott nemzeti képzések lebonyolításában.

A képzések lebonyolításával ezek a személyek a WCO akkreditált oktatói programjának részeként világszerte elismert akkreditációt kapnak. Az oktatók akkreditációjukat követően a WCO égisze alatt nemzeti képzéseket tarthatnak az Arab Liga régiójában vagy azon kívül. Ezek az oktatókat felkérést kapnak majd arra, hogy saját országukban segítsék elő nemzeti tantervek kidolgozását, hozzájárulva ezzel a törekvés fenntarthatóságához.

Mindez az alábbi tevékenységeket foglalja magában, és az alábbiakat eredményezi:

1.1. Legfeljebb tizenkét nemzeti, a kézi- és könnyűfegyverek témájáról szóló, személyes jelenlétet igénylő képzés megtartása a WCO-taghatóságok számára, a tiltott kézi- és könnyűfegyverek határon történő mozgásának ellenőrzésére irányuló képesség megerősítése érdekében. Ezek a képzések azokra az országokra irányulnak, amelyek az 1. és a 2. szakaszban nem részesültek előzetes nemzeti képzésben (kezdő szintű képzés), és/vagy amelyek esetében a legnagyobb a kockázata tiltott kézi- és könnyűfegyverek összefüggésében folytatott tevékenységeknek, vagy amelyek haladó szintű képzést igényelnek.

1.2. Legfeljebb hat regionális, egy- vagy kétnapos online tematikus munkaértekezlet szervezése, amelyek az Arab Liga tagállamainak nagy érdeklődésére számot tartó konkrét témákat ismertetnek. A munkaértekezletek során a következő területeken felmerülő konkrét igényekre kell összpontosítani: kapacitásépítés (például a kézi- és könnyűfegyverek alkotóelemeinek azonosítását illetően), tájékoztatás (például a 3D nyomtatásnak a tiltott kézi- és könnyűfegyverek gyártása során való alkalmazására vonatkozóan) és információcsere (például a kézi- és könnyűfegyverek tekintetében folytatott kockázatkezelés bevált gyakorlatairól). Az Arab Liga tagállamainak tisztviselői – a távoli területeken dolgozók is – online fórumok révén vehetnek részt a képzésben; e fórumokon keresztül szélesebb körű hatást lehet kifejteni, és gondoskodni lehet a regionális szerepvállalásról.

1.3. Kezdő szintű képzések alkalmazása a WCO által előzetesen akkreditált kézi- és könnyűfegyverekkel foglalkozó oktatók 2. szakaszban megkezdett akkreditációs folyamatának befejezése érdekében.

1.4. Részvétel más végrehajtó partnerek által irányított tevékenységekben.

1.5. Kérésre a WCO technikai szakértelmének rendelkezése bocsátása annak érdekében, hogy tanácsot adjon az Arab Liga tagállamainak a kézi- és könnyűfegyverekkel kapcsolatos nemzeti tanterveik naprakésszé tételét illetően.

2. megvalósítandó cél: A bűnüldöző hatóságok jobb kapacitásokkal rendelkezzenek a kézi- és könnyűfegyverek tiltott kereskedelmével és elterjedésével kapcsolatos ügyek hatékony kivizsgálására és az e tekintetben folytatott együttműködésre az Arab Liga régiójában.

A 2. cél megvalósítása arra irányul, hogy növelje a tiltott tűzfegyverekre vonatkozó információk gyűjtéséhez, feldolgozásához és megosztásához szükséges, különböző nemzeti bűnüldöző szervek részvételével zajló nemzeti munkafolyamatok hatékonyságát. Ezáltal eredményessebbé válnak mind a tűzfegyverek tiltott kereskedelmével kapcsolatos nyomozások, mind pedig a szervezett bűnözés tekintetében a hatóságok között folytatott és a nemzetközi szinten zajló rendőrségi együttműködés.

Az Interpol ki fogja aknázni a szakértők és oktatók 1. és 2. szakaszban kialakított hálózatában rejlő erősségeket. A 2. szakaszban oktatóként kiválasztott személyzet az akkreditáció lezárultát követően a 3. szakaszban részt vesz majd az Arab Liga országaiban tartott nemzeti képzések lebonyolításában, hogy a gyakorlatban kamatoztassa a korábbi szakaszokban elsajátított módszertani és technikai készségeket.

A mélyrehatóbb együttműködést kérő országok esetében az előző szakaszokban kiképzett szakértők közvetlenül részt vesznek a tűzfegyverekkel kapcsolatos adatok nemzeti szintű gyűjtésének, kezelésének és megosztásának javítását célzó nemzeti tűzfegyver-munkacsoport létrehozásában és működésének elindításában. Ez a lépés fontos szerepet fog játszani annak értékelésében, hogy az országok képesek-e hatékonyabban végrehajtani az Interpol lefoglalt tűzfegyverek kivizsgálásáról szóló protokollját (Interpol Firearm Recovery Protocol), valamint aktívan együttműködni a tűzfegyverekkel kapcsolatos kérdésekben regionális és nemzetközi szinten. A lefoglalt tűzfegyverek kivizsgálásáról szóló protokoll az Interpol által készített, a tűzfegyverek tiltott kereskedelmének felderítését segítő útmutató, amely a tűzfegyverek tiltott kereskedelmének felszámolása céljából iránymutatással szolgál mind a bűnüldözési, mind a kriminalisztikai munkát, továbbá az e két oldal közötti információmegosztást illetően.

E cél megvalósítása érdekében az Interpol a következők elérésére fog összpontosítani:

2.1. a tagországok magas rangú tisztviselői ismerjék a tűzfegyverek tiltott kereskedelmével járó veszélyeket és azokat az előnyöket, amelyeket egy tűzfegyverekkel foglalkozó nemzeti munkacsoport jelent;

2.2. az országok kidolgozzák és elfogadják a tűzfegyverekkel foglalkozó nemzeti munkacsoportok feladatmeghatározását;

2.3. a nemzeti intézmények és a tűzfegyverekkel foglalkozó nemzeti munkacsoport képzésben részesülnek az Interpol lefoglalt tűzfegyverek kivizsgálásáról szóló protokolljáról és a tűzfegyverekkel kapcsolatos ügyekben folytatott nemzetközi együttműködést szolgáló Interpol-eszközökről;

2.4. a tűzfegyverekkel foglalkozó nemzeti munkacsoportok operatív támogatásban részesülnek (a tűzfegyverekkel foglalkozó nemzeti munkacsoport nyomozati bizonyítékokat hoz létre az Interpol támogatásával).

A tevékenységek közé tartozik majd:

— legfeljebb tíz kiküldetés az országokba, az Interpol lefoglalt tűzfegyverek kivizsgálásáról szóló protokolljának végrehajtásához szükséges kapacitások értékelésének és fejlesztésének támogatására,

— legfeljebb öt, Interpol-oktatók vezetésével tartott részletes képzés, amelynek célja, hogy támogassa az országokat a tűzfegyverekkel kapcsolatos információk gyűjtésére, összeállítására és megosztására irányuló nemzeti kapacitások fejlesztésében,

— legfeljebb öt nemzeti képzés az Interpol égisze alatt nemzeti képzések tartására képes, képzett nemzeti oktatók vezetésével,

— mentorálási támogatás az országoknak tűzfegyverekkel foglalkozó nemzeti munkacsoportok létrehozásához, szubregionális kapacitásépítési tevékenységek formájában vagy munkahelyi képzésre irányuló nemzeti tevékenység révén,

— munkaértekezlet a tűzfegyverekkel kapcsolatos nyomozási technikák és hírszerzési információk elemzése terén bevált gyakorlatok cseréjéről a többi végrehajtó partnerrel közösen szervezett regionális rendezvény részeként,

— részvétel más végrehajtó partnerek által irányított tevékenységekben, például online tematikus fórumokon vagy személyes jelenlétet igénylő képzéseken.

3. megvalósítandó cél: A biztonsági és katonai ügynökségek jobb kapacitásokkal rendelkezzenek a kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszerek biztonságos készletkezelési rendszereinek megtervezésére és kialakítására az Arab Liga régiójában.

A 3. cél megvalósítása a 2. szakaszban kidolgozott megközelítésre épít. A munka középpontjában a maga szintű, országos készségfejlesztés áll majd, hogy elő lehessen mozdítani a készségek gyakornokoknak való fenntartható átadását. A kiválósági központ ezzel párhuzamosan továbbra is testre szabott, kezdő és haladó szintű nemzeti képzési csomagokat dolgoz ki és bocsát rendelkezésre a készletkezelésre és a biztonságra vonatkozóan.

A másik két megvalósítandó cél esetében az Interpol és a WCO a projekttevékenységeket összekapcsolhatja a szakértőknek és oktatóknak szóló, akkreditációs rendszerrel rendelkező globális képzési programokkal, de a készletkezelés területén nincs ezzel egyenértékű megoldás multilaterális szinten.

Ezért a kiválósági központ feltérképezi és értékeli, milyen konkrét lehetőségek kínálkoznak a sikeres résztvevők számára szakértői vagy oktatói szinten történő tanúsítási eljárásra, és javaslatokat tesz ezekre vonatkozóan, valamint biztosítja, hogy a legfontosabb forrásokat arab nyelvre lefordítsák és az érintett közönség rendelkezésére bocsássák. Ezek a tevékenységek hozzá fognak járulni a törekvés kívánt fenntarthatóságához.

Mindez az alábbi tevékenységeket foglalja magában, és az alábbiakat eredményezi:

3.1. Legfeljebb négy, egyhetes, kezdő szintű nemzeti képzési csomag biztosítása. Ha a kezdő szintű képzés iránti igény a vártnál alacsonyabb, a fennmaradó forrásokat haladó szintű képzési csomagokra kell fordítani.

3.2. Legfeljebb hat, kéthetes, testreszabott, részletes nemzeti képzési csomag kidolgozása és biztosítása.

3.3. A legfontosabb tematikus források lefordítása arab nyelvre, beleértve többek között a 3. szakasz szerinti képzési anyagokat. Ez a tevékenység szükség szerint magában foglalhatja közösségimédia-anyagok arab nyelven történő előállítását is.

3.4. Annak elemzése, hogy miként lehetne megkönnyíteni vagy támogatni a készletkezelésnek és a biztonságnak a nemzeti tantervekbe való integrálását, illetve a kapcsolódó nemzeti és nemzetközi tanúsítási lehetőségek elemzése. Értékelni kell a regionális megközelítéseket is.

3.5. Egy regionális összefoglaló zárórendezvény, amelyet az Arab Liga Titkárságával, a WCO-val és az Interpollal együttműködésben kell megszervezni. A zárórendezvény – amelyre Kairóban, a 3. szakasz végén kerül majd sor – lehetőséget fog biztosítani a részt vevő országok számára, hogy értékeljék e szakasz főbb eredményeit, és megosszák egymással az érintett területeken bevált gyakorlatokat.

3.6. A többi végrehajtó partnerrel szoros együttműködésben legfeljebb tíz, a projektszakasz megvalósítását ellenőrző nemzeti látogatás a támogatottság és a nemzeti szerepvállalás előmozdítása érdekében.

3.7. Részvétel más végrehajtó partnerek által irányított, legfeljebb öt tevékenységben, például online tematikus fórumokon vagy személyes jelenlétet igénylő képzéseken.

3.8. Legfeljebb kettő, a reflexiót szolgáló (pause and reflect, P&R) didaktikai megbeszélés az összes partner számára (lásd lejjebb az 5. pontot).

3.9. Rendszeres virtuális ülések és legfeljebb három, személyes jelenlétet igénylő projekttervezési és koordinációs találkozó a projekt relevanciájának és eredményességének folyamatos biztosítása érdekében.

5. **Nyomon követés, értékelés és tanulás**

Projektkoordinátorként a kiválósági központ gondoskodik a kezdeményezés nyomonkövetési, értékelési és tanulási (monitoring, evaluation and learning – MEL) megközelítésének koherenciájáról. Olyan gyakorlati mechanizmusokat integrál a projektbe annak teljes életciklusa alatt, amelyek a tanulást célozzák, és szükség esetén hozzájárulnak a program kiigazításához. A megközelítés keretében egyaránt sor kerül a folyamat rutinszerű és folyamatos nyomon követésére (például rövid ciklusú tanulásra), valamint félidős vagy éves, a reflexiót szolgáló didaktikai megbeszélések formájában történő tanulásra, mégpedig azzal a céllal, hogy a projekt teljes életciklusában figyelembe lehessen venni a külső szempontokat, és jobban lehessen kezelni a működési környezet néhány összetett jellemzőjét. Emellett a projekt végéhez közeledve külső értékelésre is sor kerül.

Rendezvényértékelő kérdőívek: a személyes jelenlétet igénylő és online rendezvények alkalmával a projektcsapat egy erre a célra szolgáló űrlapon keresztül visszajelzést kér és gyűjt be a résztvevőktől, hogy az érdekelt felek igényeire figyelemmel fenn tudja tartani az elemzés és a programozás magas minőségét. Az így kapott adatok várhatóan elsősorban mennyiségi jellegűek és a projekttevékenységeken átívelően összesíthetők lesznek.

Féléves nyomonkövetési fordulók: A kiválósági központ csapata évente legfeljebb kétszer összesíteni fogja a három végrehajtó partnertől származó nyomonkövetési adatokat az eredmények és a megvalósítandó célok szintjén. Ezeken az üléseken a hangsúlyt a kontextusra, a relevanciára, a teljesítményre, a feltételezésekre és a kockázatokra kell majd helyezni. A projektcsapat egy tagja dokumentálja ezeket az üléseket, adott esetben a kiválósági központ nyomonkövetési, értékelési és tanulási tanácsadójának támogatásával. Az üléseken a projektcsapatnak lehetősége nyílhat a következők megvitatására:

— kontextuális fejlemények – az elmúlt hat hónapban milyen kontextusbeli tényezők befolyásolták a beavatkozást és annak relevanciáját, illetve voltak hatással a projekt megvalósítási ütemtervére,

— teljesítmény – milyen előrelépés történt a megvalósítandó célok és az eredmények szintjén, valamint

— hatékonyság – a kiadások, a munkatervek, az erőforrások és a belső csoportirányítás révén sikerült-e hatékonyságjavulást elérni.

A reflexiót szolgáló megbeszélések, amelyek eredménye beépül az elért eredményekről szóló éves jelentésekbe: A kiválósági központ két belső felülvizsgálatot fog végezni a projekt tekintetében (a személyes jelenlétet igénylő éves koordinációs ülés valószínűleg szintén lehetőséget kínál majd reflexiót szolgáló megbeszélésekre). A reflexiót szolgáló megbeszélések világos, strukturált és introspektív áttekintésből állnak majd. Tekintettel arra az összetett környezetre, amelyben a projekt zajlik, a reflexiót szolgáló ülések keretében konzultációra kerül majd sor az Arab Liga Titkárságának Fegyverzetellenőrzési és Leszerelési Osztályával, az Interpollal, a WCO-val, az érintett országokon belüli képzések néhány résztvevője pedig visszajelzést ad majd, hogy különböző nézőpontok érvényesüljenek, és elő lehessen mozdítani az átláthatóságot és az elszámoltathatóságot.

A részvétel módja eltérő lehet, így magában foglalhat külső projektpartnerekkel tartott online csoportos üléseket és kulcsfontosságú informátorokkal folytatott kétoldalú interjúkat is. Ezek az ülések lehetővé teszik újonnan kirajzolódó megállapításokat, illetve szükség esetén kiigazításra vonatkozó ajánlásokat tartalmazó tanulási jelentések készítését. E tanulási jelentéseket megosztják valamennyi projektpartnerrel, és beépítik a projekt éves jelentéseibe.

6. **Partnerségi megállapodások**

A projekt 3. szakaszának végrehajtására az Arab Liga Titkárságának Fegyverzetellenőrzési és Leszerelési Osztályával partnerségben kerül sor, az EU és az Arab Liga közötti, a tömegpusztító fegyverekről, a kézi- és könnyűfegyverekről és a fegyverzet-ellenőrzésről folytatott stratégiai párbeszéd keretében. Az Arab Liga Titkárságával való partnerség és a Titkárság határozott támogatása továbbra is létfontosságú a projekt sikeres folytatásához. A 2. szakaszban az Arab Liga Titkárságának Fegyverzetellenőrzési és Leszerelési Osztálya két regionális találkozónak adott otthont és részt vett a legtöbb nemzeti és részletes képzésen, a 3. szakaszban pedig a regionális konferenciák társszervezője lesz, és meghívást kap képzéseken való részvételre. Emellett évente egy alkalommal koordinációs ülésen vesz majd részt a végrehajtó partnerekkel.

A 3. szakaszra ugyanazok a végrehajtási szabályok fognak vonatkozni, mint az előző két szakaszra. A projektkoordinátor szerepét továbbra is a kiválósági központ tölti be, az Interpol és a WCO pedig saját szakterületükön irányítják a munkát. Ebben a szakaszban a WCO azon gyakornokainak, akik a 2. szakaszban kezdték el oktatói akkreditációjukat, nemzeti képzési modulokat kell tartaniuk tanulmányaik lezárásaként. Emellett az Interpol akkreditált nemzeti oktatókkal és szakértőkkel fog együttműködni annak érdekében, hogy személyes képzési modulokat biztosítson, és egyéb olyan tevékenységeket folytasson, amelyek támogatják a lefoglalt tűzfegyverek kivizsgálásáról szóló protokoll végrehajtását. Ezért a projekthez nagyobb lendületre lesz szükség ahhoz, hogy meg lehessen valósítani a három elemet, valamint szisztematikusabb módon lehessen mozgósítani a WCO és az Interpol meglévő hálózatait az Arab Liga országaiban, és ezzel párhuzamosan folyamatosan tájékoztatni kell az Arab Liga Titkárságát a tervezett tevékenységekről.

Ez a partnerség kiegészítő jellegű, tematikus együttműködési modellt jelent a kézifegyver-ellenőrzés területén. A projekt az egyes végrehajtó partnerek tudását és szakértelmét hasznosítja annak érdekében, hogy olyan átfogó tudás- és kapacitásépítési programot kínáljon, amely lefedi az ENSZ cselekvési programja, a nemzetközi nyomonkövetési egyezmény és a globális keret főbb elemeit. A projekt ily módon a nemzetközi együttműködés és multilateralizmus koncepcióját – amelyet például az ENSZ cselekvési programja, valamint a kézi- és könnyűfegyverekre vonatkozó uniós stratégia is hangsúlyoz – kézzelfogható kapacitás- és biztonsági fejlesztések révén valósítja meg az Arab Liga régiójában.

Annak érdekében, hogy egyensúlyt lehessen teremteni a három végrehajtó partner részéről a nagyobb működési függetlenség tekintetében mutatkozó igények között, a végrehajtó partnerek és az Arab Liga Titkárságának Fegyverzetellenőrzési és Leszerelési Osztálya között rendszeres koordinációs és tervezési megbeszélésekre kerül majd sor, ami az információ, a megosztás, a tervezés és a projekttevékenységek végrehajtása tekintetében biztosítja majd a koherenciát és a hatékonyságot. A végrehajtó ügynökségek például összehangolják szerepvállalásukat és megközelítéseiket azon országok tekintetében, amelyek támogatást kérnek a projekttől. Ezenkívül a végrehajtó partnerek közös tevékenységeket hajtanak végre a közös tematikus területeken, amennyiben ez megvalósítható.

Annak biztosítása érdekében, hogy a projekt keretében végzett összes tevékenység kiegészítse a már meglévő kezdeményezéseket és e kezdeményezésekre épüljön, a végrehajtó partnerek koordinálni fognak az Arab Liga tagállamaiban működő kormányzati és nem kormányzati szervezetekkel, valamint az e tagállamokban jelen lévő uniós programokkal is. Ez a projekt az elmúlt években uniós támogatást generált az Interpol tiltottfegyver-nyilvántartásának és visszakövetési rendszerének (iARMS) fejlesztéséhez és végrehajtásához, amely rendszer az Interpol által az EU–Arab Liga együttműködés keretében nyújtott képzési kínálat központi eleme.

Szükség esetén és a rendelkezésre álló források függvényében a kiválósági központ együttműködhet más szakosodott szervezetekkel annak érdekében, hogy az Arab Liga Titkárságának Fegyverzetellenőrzési és Leszerelési Osztályával együttműködve segítséget nyújtson konkrét projektelemek végrehajtásában. Az Arab Liga részt vevő tagállamai igényeinek és preferenciáinak függvényében egyéb szervezetek – így például civil társadalmi szervezetek és az Arab Liga egyes szakosított ügynökségei – is szerepet vállalhatnak a projekt végrehajtásában.

A végrehajtó partnerek emellett megfelelő intézkedéseket tesznek annak érdekében, hogy az Európai Unió iránymutatásaival összhangban biztosított legyen a projekt láthatósága.

7. **Időtartam**

A projekt várható időtartama 36 hónap (2024. október 1.–2027. szeptember 30.)

Ebből 33 hónap az operatív szakasz, 3 hónap pedig a jelentéstételi szakasz.